

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ*

Εισαγωγή

Ως γνωστό, στην Ε' κατά σειρά από το 1992 Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών που συνήλθε υπό την προεδρία του Οικουμενικού Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίου από τις 6 έως τις 9 Μαρτίου 2014 στον ιερό Ναό του Αγ. Γεωργίου στο Φανάρι της Κωνσταντινούπολης πάρθηκε μια κοσμοϊστορική απόφαση για ολόκληρη την Ορθοδοξία: Αποφασίστηκε να λάβει σάρκα και οστά το από πολλών ετών κυοφορούμενο όραμα της συγκλήσεως της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας κατά την ημέρα της Πεντηκοστής του έτους 2016, εκτός βεβαίως απροόπτου. Ως χώρος συγκλήσεως της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου προτάθηκε μάλιστα, εφόσον το επιτρέψει το Υπουργείο Πολιτισμού της Τουρκίας, ο παλαιός Καθεδρικός Ναός της Αγίας Ειρήνης, στον οποίο έλαβε χώρα το 381 η Β' Οικουμενική Σύνοδος.

Η κοσμοϊστορική σημασία της Συνόδου αυτής για ολόκληρη την Ορθοδοξία είναι προφανής: Για πρώτη φορά ύστερα από μία χιλιετία και πλέον εκπρόσωποι όλων των κατά τύπους Ορθοδόξων Εκκλησιών θα συνέλθουν να συζητήσουν και να λάβουν από κοινού αποφάσεις για σημαντικότερα θέματα που απασχολούν εδώ και δεκαετίες το Ορθόδοξο

* Εισήγηση που έγινε στα πλαίσια του Συνεδρίου που διοργάνωσε η Ιερά Βασιλική και Πατριαρχική Μονή Βλατάδων σε συνεργασία με το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών και τη Θεολογική Σχολή Α.Π.Θ. μεταξύ 3-5 Δεκεμβρίου 2015 στη Θεσσαλονίκη με θέμα «Προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο».

πλήρωμα, αλλά και τη σημερινή ανθρωπότητα, λόγω των πρωτόγνωρων και πιεστικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει μέσα στο ραγδαίως μεταβαλλόμενο σύγχρονο κόσμο. Από την άποψη αυτή η σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου είναι απολύτως αναγκαία, για να μπορέσει η Ορθοδοξία να ανταποκριθεί στα αιτήματα των καιρών, δίνοντας μια δυναμική μαρτυρία της θεανθρώπινης παρουσίας της μέσα στον παραπαίοντα πνευματικά, ηθικά και κοινωνικά σύγχρονο κόσμο.

α. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος μπροστά στις προκλήσεις και τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου

Οι προκλήσεις και τα προβλήματα που καλείται επιτακτικά να αντιμετωπίσει η Ορθόδοξη Εκκλησία με την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο και να δώσει έτσι μια δυναμική μαρτυρία της παρουσίας της στο σύγχρονο κόσμο, περιγράφηκαν με πολύ σαφή και γλαφυρό τρόπο από τον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο στην εναρκτήρια Ομιλία του κατά την ανωτέρω Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Κατ' αρχήν, όπως επισημαίνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης, η βία πού ασκείται πολλές φορές εν ονόματι της θρησκείας συνιστά απειλητικό φαινόμενο για όλους ανεξαιρέτως τους Χριστιανούς και ιδιαίτερα τους Ορθοδόξους που τη βιώνουν με προσωπικές διώξεις, καταστροφές και βεβηλώσεις ιερών ναών, απαγωγές ή και φόνους κληρικών και μοναχών, ακόμη δε και αρχιερέων. Μπροστά σ' αυτό το απειλητικό φαινόμενο για την υπόσταση των Ορθοδόξων Εκκλησιών καλούμεθα, όπως σημειώνει, «νά ύψώσωμεν τήν φωνήν τῆς διαμαρτυρίας ἡμῶν,

ὄχι ὡς μεμονωμένα πρόσωπα ἢ Ἐκκλησίαι, ἀλλ' ὡς ἡ ἡνωμένη μία ἀνά τὴν οἰκουμένην Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία»¹.

Εξάλλου ὁ κίνδυνος που ἀντιμετωπίζει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅπως βέβαια καὶ οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες, ἀπὸ τὴ ραγδαία ἐκκοσμίκευση τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν εἶναι τεράστιος. Ὡς γνωστόν ἡ Ἐκκλησία στὶς ἐκκοσμικευμένες χριστιανικὲς κοινωνίες τίθεται δυστυχῶς ὅλο καὶ περισσότερο στο περιθώριο τῆς δημόσιας ζωῆς, ἐνῶ οἱ θεμελιώδεις πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀρχές τοῦ Ευαγγελίου βαθμιαία ἐξοβελίζονται ἀπὸ τὴ ζωή τῶν ἀνθρώπων. Ὡς ἐκ τούτου οφείλει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνταποκρινόμενη στὴ φύση τῆς καὶ τὴν ἀποστολή τῆς νὰ προβάλλει με μιὰ φωνή τὶς θεμελιώδεις αὐτές ἀρχές τοῦ Ευαγγελίου στὸ σύγχρονο κόσμος, ἀνεξάρτητα ἀν αὐτές ἐρχονται ἢ ὄχι σὲ ἀντίθεση με συμφέροντα ἢ με κρατούσες ἀντιλήψεις.

Επίσης ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, καίτοι, ὅπως τονίζει ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν προσήλωσή της στὴν παράδοση τοῦ παρελθόντος, δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἀπολιθωμένη Ἐκκλησία καὶ ἀδιάφορη στὶς ἐκάστοτε προκλήσεις τῆς ἱστορίας που εἶναι ἰδιαίτερα ἐντονες στὶς μέρες μας. Μία δε ἀπὸ τὶς προκλήσεις αὐτές προέρχεται ἀπὸ τὴ ραγδαία ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς στηριζόμενης σ' αὐτὴν παγκοσμιοποίησης. Παρὰ τὶς εὐεργετικὲς τῆς συνέπειες ὡς πρὸς τὴ διάδοση τῆς γνώσης καὶ τῆς πληροφορίας, ἡ τεχνολογία συνιστᾷ σοβαρὸ κίνδυνο, γιὰτί ἀποτελεῖ δίαυλο μετάδοσης καὶ ἐπιβολῆς ξένων πολιτισμικῶν προτύπων που ἀπειλοῦν νὰ ἀλλοιώσουν τὴν πολιτισμικὴ ταυτότητα ἐνὸς λαοῦ. Καὶ τὴν ἀπειλή αὐτὴ οφείλει ἐπίσης νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει ἡ Ἐκκλησία. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴν ἀπειλή αὐτὴ με

¹ Βλ. www.amen.gr/article17136#sthash.Rmz056Eq.dpuf.

την τεχνολογία συνδέεται και η ραγδαία ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας που συνεπάγεται την εμφάνιση σοβαρών βιοηθικών προβλημάτων που σχετίζονται με τις τεχνολογίες υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, τις μεταμοσχεύσεις ιστών και οργάνων, την ευθανασία, τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα κ.ά., έναντι των οποίων οφείλει να λάβει υπεύθυνη θέση η Ορθόδοξη Εκκλησία. Αν μάλιστα προσθέσει κανείς σ' αυτά και τη συνεχιζόμενη μέρα με τη μέρα, λόγω της πλεονεξίας και του ευδαιμονισμού του σύγχρονου ανθρώπου, καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, παρά τις όποιες αποτρεπτικές διακηρύξεις και εξαγγελίες διεθνών οργανισμών ή ακόμη και των ισχυρών της γης, η διαφύλαξη και προστασία της «καλώς λίαν» δημιουργίας του Θεού για τον άνθρωπο αποτελεί πρώτιστο καθήκον της Εκκλησίας. Μάλιστα η Ορθοδοξία έχοντας πλούσια λειτουργική και ασκητική παράδοση είναι η μόνη αρμόδια σε σχέση με τις λοιπές Εκκλησίες και Ομολογίες να συμβάλει στην αντιμετώπιση του τόσο ζωτικού αυτού προβλήματος². Γι' αυτό άλλωστε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως γνωρίζουμε, πρώτο σ' ολόκληρο το χριστιανικό κόσμο ανέδειξε και προέβαλε από το 1989 και εξής την κρισιμότητα του θέματος αυτού με σειρά σημαντικών ενεργειών, όπως η καθιέρωση της αρχής της Ινδίκτου (1^η Σεπτεμβρίου) ως ημέρας προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, η ανάθεση στον μακαριστό Υμνογράφο Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη να συντάξει σχετική Ακολουθία που ψάλλεται κατά την ημέρα αυτή, καθώς και η διοργάνωση πλήθους διεθνών οικολογικών συνεδρίων με διεθνούς κύρους εισηγητές. Αυτό σημαίνει ότι η Ορθοδοξία οφείλει και μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος.

² Βλ. όπ. παρ.

Εκτός όμως των παραπάνω προβλημάτων η Ορθόδοξη Εκκλησία οφείλει επίσης να αντιμετωπίσει με ιδιαίτερη ευαισθησία και τα προβλήματα που ανακύπτουν για το σύγχρονο άνθρωπο από την οικονομική κρίση και την κοινωνική αδικία, οι οποίες, όπως φαίνεται ιδιαίτερα στην εποχή μας, μαστίζουν ακόμη και ανεπτυγμένες οικονομικά κοινωνίες. Και δυστυχώς τα προβλήματα αυτά δεν είναι μόνο οικονομικά και κοινωνικά· είναι και ψυχολογικά και βαθύτατα, θα έλεγα, υπαρξιακά, γιατί θίγουν την αξιοπρέπεια και αυτοεκτίμηση των ανθρώπων που γίνονται θύματα του παγκόσμιου οικονομικού κατεστημένου. Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά και πάλι ο Οικουμενικός Πατριάρχης, «Ἡ Ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία ὀφείλει νά ἐνωτισθῇ μετά προσοχῆς καί συμπαθείας τά προβλήματα, τά ὅποια δημιουργεῖ διὰ τόν ἄνθρωπον ἡ οἰκονομική δομή τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ὅλοι παριστάμεθα μάρτυρες, τῶν ἀρνητικῶν συνεπειῶν διὰ τήν ἀξιοπρέπειαν καί τήν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς ἐκ τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων, αἱ ὅποια συνθλίβουν τόν ἄνθρωπον εἰς πολλές περιοχάς τῆς γῆς καί μάλιστα εἰς χώρας ἐκ τῶν θεωρουμένων ὡς οἰκονομικῶς «ἀνεπτυγμένων». Ἀνεργία τῶν νέων, αὔξεις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτωχῶν, ἀβεβαιότης διὰ τήν αὔριον, πάντα ταῦτα μαρτυροῦν ὅτι πολύ ἀπέχει ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦτο δέ οὐχί ἄνευ εὐθύνης καί ἡμῶν, οἵτινες ἐξαντλοῦντες πολλάκις τήν ποιμαντικήν μέριμναν ἡμῶν περί τά «πνευματικά» λησμονοῦμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην τροφῆς καί στοιχειωδῶν ὑλικῶν μέσων, διὰ νά ζήσῃ ἐν ἀξιοπρεπείᾳ, ὡς πρόσωπον - εἰκὼν Θεοῦ»³. Για τους λόγους αυτούς οφείλει η Ορθόδοξη Εκκλησία, πιστή στις αρχές του Ευαγγελίου, χωρίς να δίνει την εντύπωση ότι αδιαφορεῖ για τα πνευματικά ζητήματα, να διακηρύξει το ενδιαφέρον της για

³ Βλ. ὅπ. παρ.

την απάλειψη της κοινωνικής αδικίας και την επικράτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης ανά τον κόσμο. Άλλωστε το ενδιαφέρον της αυτό δεν είναι ξένο προς τη φύση και την πνευματική αποστολή της στον κόσμο, γιατί είναι στην ουσία του ζήτημα πνευματικό. Όπως πολύ χαρακτηριστικά υπογράμμισε ο Μπερντιάγιεφ, δίνοντας την ορθόδοξη διάσταση στο ενδιαφέρον για την επίλυση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, «Η φροντίδα για τὴ ζωὴ τοῦ πλησίον, ἀκόμα καὶ ἡ ὑλικὴ ἢ σωματικὴ, στήν οὐσία ἔχει κάτι τὸ πνευματικόν. Ἡ ἀγωνία γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ ψωμοῦ μου εἶναι ἓνα πρόβλημα ὑλικόν. Ἡ ἀγωνία ὅμως γιὰ τὸ ψωμὶ τοῦ ἄλλου εἶναι ἓνα πρόβλημα πνευματικόν»⁴. Μάλιστα πρέπει να επισημάνουμε ότι η θέση αυτή υπογραμμίζεται σχεδόν αυτολεξεί και στην Απόφαση της Ε' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ-Γενεύη, 10-17 Οκτωβρίου 2015) που αναφέρεται στην αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο⁵.

β. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος και η ενότητα της Ορθοδοξίας

Ωστόσο, για να μπορέσει η Ορθοδοξία να ανταποκριθεί επιτυχώς στις προκλήσεις αυτές και να έχει ο λόγος της απήχηση στο σύγχρονο κόσμο, πρέπει να παρουσιαστεί ενωμένη και με μια φωνή, υπερβαίνοντας τα προβλήματα που σχετίζονται με τις εθνικές ιδιαιτερότητες των κατά τόπους

⁴ Βλ. Το πεπρωμένο του ανθρώπου στο σύγχρονο κόσμο, μτφρ. Ευτ. Γιούλτση, εκδ. Π. Πουρναράς, Θεσ/νίκη, 1980, σ. 13. Βλ. και Στ. Χ. Τσομπανίδη, Εκκλησιολογία και Παγκοσμιοποίηση. Οι Εκκλησίες στην οικουμενική πορεία για μια εναλλακτική παγκοσμιοποίηση στην υπηρεσία των ανθρώπων και της γης, Εκδ. Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 96.

⁵ Βλ. «Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εν τω συγχρόνῳ κόσμῳ. Η συμβολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις επικράτησιν της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της αδελφoσύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών, και ἀρσιν των φυλετικών και λοιπών διακρίσεων» (Κεφ. Στ', § 5): «... αν η μέριμνα δια την ιδικήν μας τροφήν είναι θέμα υλικόν, η μέριμνα διά την τροφήν του συνανθρώπου μας είναι θέμα πνευματικόν (Ιακ. 2, 14-18)».

Αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών και την κάνουν να φαίνεται προς τα έξω κατακερματισμένη και αδύναμη. Το σύστημα της αυτοκεφαλίας που είναι βαθειά ριζωμένο μέσα στην εκκλησιολογική και κανονική παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας δεν πρέπει να αποβαίνει εις βάρος της εν τη πράξει κοινωνίας και συνεργασίας των κατά τόπους Αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών ή πολύ περισσότερο να αποτελεί αιτία ανταγωνισμού μεταξύ τους, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για θέματα που αφορούν ολόκληρη την Ορθοδοξία.

Από την άποψη αυτή η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος αποτελεί εν προκειμένω μοναδική ευκαιρία, αλλά και το πιο ενδεδειγμένο εξ επόψεως κανονικής μέσο, προκειμένου η Ορθόδοξη Εκκλησία να διατρανώσει την ενότητά της και να εκφραστεί με ενιαίο λόγο στο σύγχρονο κόσμο. Ταυτόχρονα όμως συνιστά το μοναδικό και αναγκαίο όργανο εξίσου ριζωμένο μέσα στην εκκλησιολογική και κανονική της παράδοση, προκειμένου να αποτρέπονται διαλυτικά φαινόμενα που μαρτυρούν έλλειψη ορθοδόξου εκκλησιολογικής συνειδήσεως, όπως λ.χ. της μη ενεργού συμμετοχής ορισμένων αυτοκεφάλων Εκκλησιών σε ενέργειες που απορρέουν από πανορθόδοξα ληφθείσες αποφάσεις ή της μη τήρησης εκ μέρους τους πανορθοδόξων αποφάσεων, τις οποίες μάλιστα συνυπέγραψαν ή ακόμη και της αμφισβήτησης των κανονικών ορίων μεταξύ διαφόρων αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Όλα αυτά τα προβλήματα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ενότητα της Ορθοδοξίας, μπορούν να αντιμετωπιστούν και να επιλυθούν μόνο από ένα μείζον εξ επόψεως κανονικής συνοδικό όργανο, όπως αυτό της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Βεβαίως το συνοδικό σύστημα είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη φύση και τη ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Αλλά, όπως παρατήρησε

προσφυώς και πάλι ο Οικουμενικός Πατριάρχης, αν και το σύστημα αυτό τηρήθηκε και τηρείται και σήμερα κατά το μάλλον και ήττον πιστά εντός των αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, απουσιάζει ωστόσο εξολοκλήρου στις μεταξύ τους σχέσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργεί την εικόνα μιας Ορθοδοξίας πολλών Εκκλησιών και όχι μιας Εκκλησίας, πράγμα που είναι τελείως απαράδεκτο εξ επόψεως Ορθοδόξου Εκκλησιολογίας⁶. Για το λόγο αυτό ακριβώς απευθυνόμενος στους Προκαθημένους των Αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών τονίζει την ανάγκη να ενισχυθεί ο συνοδικός θεσμός και πέρα από τα όρια των κατά τύπους αυτοκεφάλων Εκκλησιών, ώστε να καλλιεργηθεί η συνείδηση της μιας Ορθοδόξου Εκκλησίας, πράγμα στο οποίο θα μπορούσε ασφαλώς να συντελέσει αποφασιστικά η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος⁷.

γ. Η θεματολογία της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου

Για όλους λοιπόν τους παραπάνω λόγους, είτε σχετίζονται με τις προκλήσεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος είτε σχετίζονται με καθαρά ενδοορθόδοξα προβλήματα που θίγουν την ενότητα της Ορθοδοξίας, η αναγκαιότητα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου είναι προφανής. Γι' αυτό και η θεματολογία της Συνόδου, που απασχόλησε ήδη περισσότερο από μια πεντηκονταετία το σύνολο των αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών κατά τις προηγηθείσες πέντε Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις (1976-2015), ανταποκρίνεται πλήρως στα ανωτέρω προβλήματα και τις προκλήσεις της εποχής μας.

⁶ Βλ. όπ. παρ.

⁷ Βλ. όπ. παρ.

Συγκεκριμένα η θεματολογία της Συνόδου μέχρι και την Δ' Πανορθόδοξη Προσυννοδική Διάσκεψη (2009) απαρτιζόταν από τα εξής δέκα θέματα: α) Το ζήτημα της Ορθοδόξου Διασποράς, β) Το Αυτοκέφαλο και ο τρόπος ανακηρύξεώς του, γ) Το Αυτόνομο και ο τρόπος ανακηρύξεώς του, δ) Τα Δίπτυχα, ε) Το Ημερολογιακό ζήτημα, στ) Κωλύματα γάμου, ζ) Η σπουδαιότητα της Νηστείας και η τήρησή της σήμερα, η) Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο, θ) Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση και ι) Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο. Η συμβολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην επικράτηση της ειρήνης, της δικαιοσύνης της ελευθερίας, της αδελφοσύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών και στην άρση των φυλετικών και άλλων διακρίσεων. Τελικά όμως τα ανωτέρω δέκα θέματα περιορίστηκαν σε εννέα, επειδή η Ειδική Διορθόδοξη Επιτροπή που συνήλθε τον Απρίλιο 2015 αποφάσισε το 9^ο θέμα (Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση) να συμπτυχθεί μέσα στο 8^ο (Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο), λόγω της επιμονής των Εκκλησιών της Ρωσίας, της Βουλγαρίας και της Γεωργίας, οι οποίες για ποιμαντικούς κυρίως λόγους δεν ήθελαν να υπάρχει ξεχωριστό θέμα που να αναφέρεται στις σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας με την Οικουμενική Κίνηση.

Όπως είναι φανερό, όλα τα θέματα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου αναφέρονται σε σύγχρονα ζητήματα σχετιζόμενα είτε με την οργάνωση και τη θεσμική έκφραση της ενότητας της Ορθοδοξίας (Διασπορά, Αυτοκέφαλο, Αυτόνομο, Δίπτυχα), είτε με τη διασφάλιση της ορθόδοξης πνευματικότητας σε συνδυασμό με τις σύγχρονες ανάγκες του ορθοδόξου πληρώματος (Ημερολόγιο, Κωλύματα γάμου, Νηστεία), είτε με τις διαχριστιανικές σχέσεις (διμερείς και πολυμερείς) είτε με την αξιόπιστη μαρτυρία της Ορθοδοξίας

στο σύγχρονο κόσμο (με βάση βέβαια τα χριστιανικά ιδεώδη της ειρήνης, της δικαιοσύνης της ελευθερίας, της αδελφότητας και της αγάπης μεταξύ των λαών)⁸.

Ήδη επτά από τα εννέα αυτά θέματα έχουν συζητηθεί και ολοκληρωθεί κατά τις προηγηθείσες Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις, κατά τις οποίες εγκρίθηκαν και τα σχετικά κείμενα που θα παραπεμφθούν προς κρίση και τελική επικύρωση στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο. Μόνο δύο από τα παραπάνω εννέα θέματα, το θέμα του τρόπου ανακηρύξεως μιας τοπικής Εκκλησίας ως Αυτοκεφάλου και το θέμα της σειράς μνημονεύσεως των Αυτοκεφάλων Εκκλησιών στα Δίπτυχα, συνάντησαν σοβαρές δυσκολίες κατά τη συζήτησή τους, χωρίς ωστόσο κατά την κρίση των περισσοτέρων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών να αποτελούν εμπόδιο για τη σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου.

Υπήρξαν επίσης κάποια από τα ανωτέρω επτά θέματα, όπως αυτά που αφορούν στις προκλήσεις και τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου (λ.χ. Κωλύματα Γάμου, Διατάξεις περί Νηστείας) ή αυτά που αναφέρονται στις σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας με τους ετεροδόξους και την Οικουμενική Κίνηση, των οποίων τα σχετικά κείμενα που εγκρίθηκαν κατά τη Β' και την Γ' Πανορθόδοξη Προσυνοδική Διάσκεψη (1982 και 1986 αντίστοιχα)⁹ θα έπρεπε να επικαιροποιηθούν και να εκσυγχρονισθούν, δεδομένου ότι οι αποφάσεις σχετικά με τα θέματα αυτά λήφθηκαν σε παλιότερη

⁸ Βλ. Σεβ. Μητροπολίτου Ελβετίας Δαμασκηνού, «Η αγία και μεγάλη σύνοδος της Ορθοδοξίας», στο *Ορθοδοξία 2000: Παρελθόν – Παρόν – Μέλλον (Πρακτικά Διεθνούς Θεολογικού Συνεδρίου, Αθήναι 4-8 Μαΐου 2000)*, Εκδ. «Αποστολική Διακονία», Αθήναι 2002, σ. 385.

⁹ Σχετικά με το ιστορικό πλαίσιο και τις αποφάσεις της Β' και της Γ' Πανορθόδοξης Προσυνοδικής Διάσκεψης βλ. V. Ioniță, *Towards the Holy and Great Synod of the Orthodox Church. The Decisions of the Pan-Orthodox Meetings since 1923 until 2009*, *Studia Oecumenica Friburgensia* (= New Series of Ökumenische Beihefte) 62, Fr. Reinhardt Verlag, Basel 2014, σ. 79 κ.ε., 154 κ.ε.

εποχή που επικρατούσαν διαφορετικές συνθήκες¹⁰. Προς το σκοπό αυτό συγκροτήθηκε μια Ειδική Διορθόδοξη Επιτροπή, η οποία σε τρεις αλληπάλληλες συσκέψεις της (2014-2015) ασχολήθηκε με την επικαιροποίηση και τον εκσυγχρονισμό των εν λόγω κειμένων, τα οποία εν όψει της παραπομπής τους στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο εγκρίθηκαν κατά την Ε' Πανορθόδοξη Προσυνοδική Διάσκεψη που συνήλθε στο Σαμπεζύ της Γενεύης από 10-17 Οκτωβρίου 2015¹¹.

Έτσι εξ επόψεως προετοιμασίας έχουν γίνει όλα τα αναγκαία βήματα σχετικά με το περιεχόμενο και τις αποφάσεις των υπό συζήτηση θεμάτων, προκειμένου η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος να αρχίσει συν Θεώ το έργο της κατά την Πεντηκοστή του 2016, με σκοπό όχι μόνο να διασφαλίσει και να εκφράσει θεσμικά την ενότητα της Ορθοδοξίας, αλλά και να δώσει μια αξιόπιστη και δυναμική μαρτυρία «περί της εν ημίν ελπίδος» στο σύγχρονο κόσμο.

Συμπέρασμα

Μετά από όσα είπαμε, έγινε, πιστεύουμε, αντιληπτό ότι ύστερα από τη συσσώρευση εσωτερικών προβλημάτων δεκαετιών που άπτονται της ενότητας της Ορθοδοξίας και πειστικών εξωτερικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος και ύστερα από την τεράστια προετοιμασία πενήντα και πλέον ετών για την πραγματοποίηση αυτού του κοσμοϊστορικού γεγονότος η φωνή της Ορθοδοξίας μέσω της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου είναι άκρως επίκαιρη και αναγκαία. Κι' αυτό γιατί, όπως σημειώνει

¹⁰ Βλ. σχετικά Th. A. Meimaris, *The Holy and Great Council of the Orthodox Church and the Ecumenical Movement*, Ant. Stamoulis Publications, Thessaloniki 2013, σ. 123 κ.ε., 173 κ.ε.

¹¹ Βλ. Ανακοινωθέν Ε' Προσυνοδικής Πανορθόδοξου Διασκέψεως εν Σαμπεζύ Γενεύης, Εν Σαμπεζύ Γενεύης, τη 16^η Οκτωβρίου 2015, στο <http://www.churchofcyprus.org.cy/print.php?type=article&id=5629>.

στην κατακλείδα σχετικού άρθρου του ο αείμνηστος Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως, πρώην Ελβετίας, Δαμασκηνός, με την οποία θα ήθελα κι' εγώ να κλείσω την παρούσα εισήγησή μου, «Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος τόσο με τη σύγκλησή της όσο και με το έργο της θα συμβάλει στην ανανέωση και στην ακτινοβολία του μηνύματος της Ορθοδοξίας όχι μόνο στο ορθόδοξο πλήρωμα, αλλά και σε ολόκληρο τον χριστιανικό κόσμο. Είναι πράγματι η ώρα της Ορθοδοξίας»¹².

¹²

Βλ. όπ. παρ., σ. 391.